

СТРУКТУРНІ МОДЕЛІ СКЛАДЕНИХ ТЕРМІНІВ ІЗ КОМПОНЕНТОМ «МУЗЕЙ» (на матеріалі термінології музейництва)

© Фецько І. М., 2014

У статті вказано на особливості терміна як невід'ємного елемента термінологічної системи, розглянуто терміносполучення* із компонентом «музей» та його похідними в українській терміносистемі музейництва, які зафіксовані в сучасних термінологічних словниках музейної справи, виокремлено структурні моделі, за якими побудовані ці аналітичні терміни.

Ключові слова: українська мова, складений термін, структурна модель, термінологія музейництва, компонент «музей».

The article indicates the specificity of the term as an inseparable element of a term system. It examines term combinations with the component «museum» and its derivatives in the Ukrainian term system of Museum Studies fixed in present-day terminological dictionaries relating to the field, distinguishing structural models of formation of these analytical terms.

Keywords: Ukrainian language, composite term, structural model, museum, studies terminology, component “museum”.

Сучасне життя суспільства відзначається стрімким зростанням темпів розвитку науки, техніки й мистецтва, що, у свою чергу, актуалізує подальше вивчення специфіки термінної номінації та словотворчих особливостей термінологічних одиниць. Термінна номінація, тобто процес найменування спеціальних понять науки і техніки, є цілеспрямованим творчим процесом. Утворення термінів відбувається свідомо, з прагненням до чіткої системи [1, с. 5]. Для створення нового терміна можуть бути використані різні мовні засоби, а вибір оптимального способу номінації – складний процес, він визначається об'єктивними і суб'єктивними моментами, зовнішніми і внутрішніми чинниками [12, с. 160–161].

Терміносистема музейництва як система найменувань музейних явищ і понять становить великий і надзвичайно важливий пласт словника української мови.

Кожен термін є невід'ємним елементом термінологічної системи, під якою розуміють сукупність елементів цілого, між котрими існує особливий та тривалий зв'язок і які адекватно висловлюють систему понять теорії та описують певну спеціальну сферу людських знань чи діяльності [12, с. 151].

Питання структурної та граматичної організації терміносистем у різних аспектах розглядають у своїх працях такі російські та українські вчені, як В. Даниленко, Т. Кияк, І. Кочан, Є. Карпіловська, А. Крижанівська, Л. Симоненко та ін. Елементами структурного типу вважають основу слова, словотворчу морфему (афікси), слово в межах складених термінів, символ у складі особливого типу графем-символів [2, с. 121].

Терміносистема музейної справи ще не була об'єктом спеціального лінгвістичного аналізу. Є, щоправда, декілька публікацій Р. Микульчика [7; 8] та О. Перелигіної [13], які здебільшого пов'язані з вадами цієї термінологічної системи.

Незаперечним є той факт, що складені терміни, або аналітичні терміни, є невід'ємною частиною кожної галузевої терміносистеми, якщо не сказати більше – саме такі номінації кількісно перевищують однокомпонентні терміни (синтетичні терміни). Складеним термінам, які займають одне з

* терміносполуки – *ред.*

перших місць у будь-якій терміносистемі, віддають перевагу тому, що вони здатні найбільш повно відобразити необхідні розрізняювальні ознаки певного поняття. На думку науковців, причина того, що аналітичні терміни є більш продуктивними, полягає в тому, що, на відміну від синтетичних термінів, вони виявляють більшу здатність до конкретизації значень завдяки їхній можливості надавати додаткові уточнювальні галузеві характеристики загальнозживаним мовним одиницям [3, с. 101]. З лінгвістичної теорії відомо, що складений термін – це синтаксична конструкція, що складається з кількох компонентів, певним чином між собою пов'язаних. Особливості таких термінологічних сполук аналізували у своїх працях В. Даниленко, Д. Лотте, Б. Головін, Б. Михайлишин, Р. Стецюк та ін. [14, с. 71].

Актуальність дослідження пов'язана зі зростанням інтересу українських науковців до терміносистем різних галузей знань загалом і музейної зокрема, а також їхніми пошуками шляхів розв'язання нагальних практичних питань розбудови новітніх терміносистем в сучасній українській літературній мові. Аналіз структурної будови складених термінів музейної справи із компонентом «музей» та його похідними є актуальним, адже він розкриває перспективи вивчення джерел поповнення терміносистеми музейництва, сприяє виявленню проблем сучасної термінології та дає змогу запропонувати способи їхнього розв'язання.

Загальною **метою статті** є виокремити продуктивні структурні моделі складених термінів із компонентом «музей» та його похідними, які зафіксовані в термінологічних словниках музейної справи.

Матеріалом дослідження слугував корпус української термінологіки музейництва. Вибірка складена на основі 5 сучасних українських термінологічних словників музейництва.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше проведено аналіз структурних моделей складених термінів із компонентом «музей» та його похідними в українській терміносистемі музейництва.

Науковці по-різному підходять і до структури складених термінів, і до їхнього визначення. На думку В. Даниленко [3], надзвичайно важливо, щоб у терміні розпізнавалося значення його складових частин і щоб ці значення не суперечили змістовності самого терміна.

Багатокомпонентні терміни музейництва мають різну структуру. Як показало дослідження, кількість аналітичних термінів із компонентом «музей» («музейний») становить 487 терміноодиниць від загальної кількості 1667 складених термінів. Згідно з нашими підрахунками, найпоширенішими є дво- та трикомпонентні терміноодиниці (рис. 1). Аналіз фактичного матеріалу показує, що для творення двокомпонентних термінів найпродуктивнішими є такі моделі:

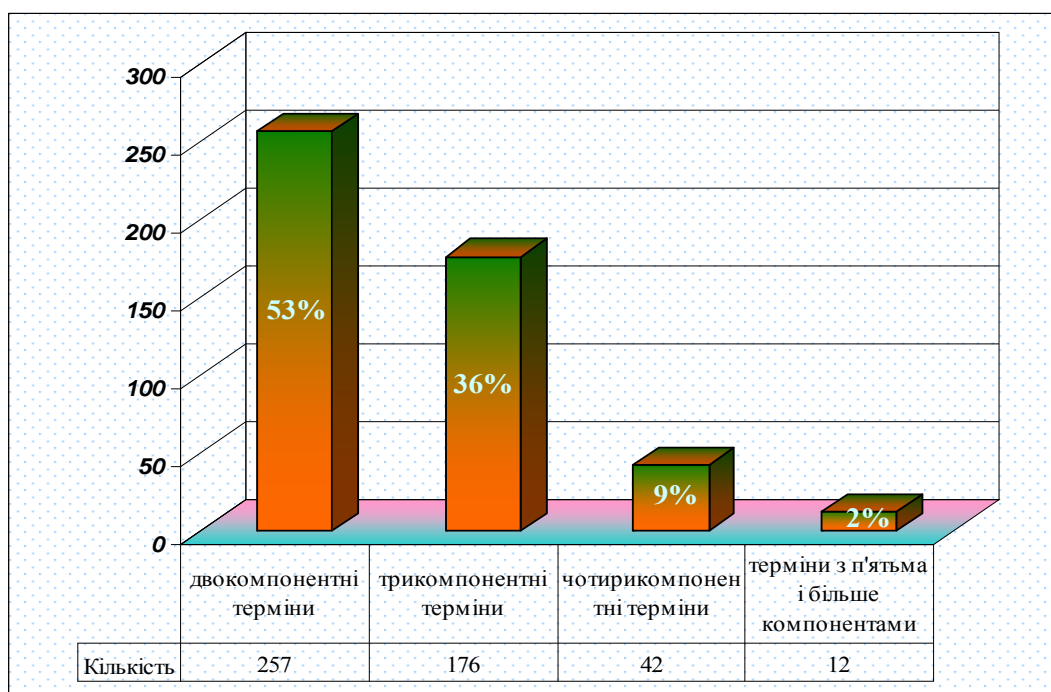

Рис. 1. Кількісне співвідношення складених термінів із компонентом «музей» та його похідними

1) модель **прикметник + іменник (Adj + N)** є найпродуктивнішою, за якою утворено 188 терміноодиниць від 257 двоконпонентних термінів. Цю модель будують на співвідношенні рід-вид, тобто до терміна-іменника, що означає родове поняття, додають означення, яке конкретизує його значення: *археологічний музей, державний музей, інтегрований музей, комплексний музей, промисловий музей* (стрижневим терміном є *музей*); *музейна вартість, музейна експозиція, музейна колекція, музейна культура, музейна проблематика, музейна сценографія, музейне проектування, музейний ансамбль, музейний менеджмент, позамузейна виставка* (*музей* входить до складу прикметника і виступає залежним компонентом) та ін. У більшості досліджуваних терміноодиниць компонент «музей» та його похідні виступають у ролі означення, яке уточнює, конкретизує термін-іменник. «Музей» виступає стрижневим у термінах, що позначають види музейних закладів;

2) за моделлю **іменник + іменник (N + N)** утворено 44 терміни. Опорним компонентом у таких термінологічних одиницях виступає іменник у називному відмінку однини, а залежні терміноодиниці виражаються іменниками в родовому відмінку. *Більше семантичне навантаження має термін-іменник у називному відмінку, який вказує на певні властивості, якість того, що виражено іменником у родовому відмінку: архів музею, відділ музею, відвідувач музею, інтер'єр музею, мережа музеїв, методист музею, самоврядування музеїв, статут музею, тезаурус музею, фондосховище музею* та ін. Як бачимо, компонент «музей» виступає залежним компонентом терміноодиниць;

3) 25 термінів із компонентом «музей» (який входить до складу прикметника) утворені за структурною моделлю **іменник + прикметник (N + Adj)**, тобто атрибутивний компонент «музейний» перебуває в постпозиції: *вітрина музейна, дискурс музейний, експертиза музейна, експозиція музейна, експонат музейний, інтерактивність музейна, маркетинг музейний, мережа музейна* та ін. Згідно з поглядами деяких дослідників, нормою треба уважати постпозицію атрибута, а декотрі стверджують, що порядок одиниць у багатоконпонентних термінах такий самий, як і в словосполучках загальнолітературної мови.

Двоконпонентні моделі складених термінів є найпродуктивнішими. У своїй структурі вони можуть містити як елементи термінологічного характеру, що належать до різних наукових галузей, так і загальноживані мовні одиниці. Однак двочленне найменування поняття досить часто не дає повної характеристики предмета, не є самодостатнім для створення повного обсягу поняття, сполучення ускладнюються додатковими компонентами, потрібними для повного й більш точного позначення поняття. Тому цілком закономірним є використання триконпонентних терміносполук, які виникають через ускладнення двоконпонентних унаслідок подальшої конкретизації, уточнення складного наукового поняття й указівки на його різновид. Відповідно до проведеного аналізу серед 487 складених термінів із компонентом «музей» та його похідними 176 терміноодиниць (36% від кількості складених термінів) є триконпонентними. Вони утворені за такими моделями:

1) модель **іменник + прикметник + іменник (N + Adj + N)** становить переважну більшість досліджуваних триконпонентних термінів (84 терміноодиниці, або 48% від загальної кількості досліджуваних триконпонентних термінів): *атрибуція музейного предмета, відвідувач віртуального музею, загальне музейне планування, зона музейної площі, комплекс музейних предметів, комплектування музейних зібрань, методика музейної справи, музей образотворчого мистецтва, програма музейної експедиції, склад музейних фондів, установи музейного типу* та ін. Препозитивний і постпозитивний терміни-іменники є основною семантичною цілісністю. Прикметник максимально уточнює сутність такого поняття. Його усунення спричинить розпад терміносполуки. Похідні компонента «музей» здебільшого й виконують функцію такого терміна-прикметника;

2) дещо меншою продуктивністю відзначається модель **прикметник + іменник + іменник (Adj + N + N)**, яка послужила основою для творення 56 термінологічних сполук, що становить 32% від кількості триконпонентних терміносполук: *експозиційний фонд музею, загальна теорія музеєзнавства, комунікативна модель музею, музейний фонд документів, науковий архів музею, природне освітлення музеїв, уніфікований паспорт музею* та ін. В аналітичних термінах, утворених за цією моделлю, термін-прикметник стоїть у препозиції і є конкретизатором значення двох наступних термінів, які становлять семантичну цілісність. Такою функцією прикметник утворює гіпонімні ряди щодо родового поняття: *виховні функції музею – освітні функції музею – соціальні функції музею* та ін.

3) термінів, утворених за моделлю **прикметник + прикметник + іменник (Adj + Adj + N)**, нараховуємо 21, що становить 12% від усіх досліджуваних трикомпонентних термінів: *відтворений музейний предмет, віртуальна міжмузейна колекція, додаткові музейні послуги, допоміжний музейний облік, комплексне музеєзнавче дослідження, меморіальний музичний музей, національна музейна політика, підвісна музейна вітрина* та ін. Препозитивний термін-прикметник додатково конкретизує вже установлене ад'єктивно-субстантивне сполучення, яке позначає наукове поняття й може функціонувати окремо: *(типовий) музейний предмет, (технічні) військові музеї* та ін. Компонент «музей» та його похідні в основному виступають складником усталеного прикметниково-іменникового терміносполучення;

4) 11 трикомпонентних термінів (6%) утворено за моделлю **іменник + іменник + іменник (N + N + N)**: *джерело фінансування музею, музей історії техніки, облік фондів музею, прогнозування мережі музеїв, тезаурус зібрання музею* та ін. У терміносполуках, утворених за такою моделлю, препозитивний іменник має здатність уточнювати основну ознаку середнього компонента, а субстантив у постпозиції позначає категорію об'єкта, на який спрямовано семантичний вплив попередніх одиниць. Компонент «музей» та його похідні виконують роль препозитивного або постпозитивного іменника. Терміносполук, у яких «музей» виконував би роль середнього компонента не виявлено;

5) за моделлю **іменник + іменник + прикметник (N + N + Adj)** утворено незначну кількість терміноодиниць (4 терміни, що становить 2%): *архів музею науковий, концепція музею наукова, функції музею соціальні* та ін. У таких терміносполуках прикметник стоїть у постпозиції й конкретизує значення двох попередніх термінів-іменників, які становлять семантичну цілісність. Термінологічних сполук, у яких компонент «музей» виконував би функцію препозитивного іменника, не виявлено.

В українській терміносистемі музейної справи спостерігаємо тенденцію до використання чотирикомпонентних терміносполучень, що можна пояснити зручністю й багатогранністю формул синтаксичної сполучуваності. Чотирикомпонентні терміносполуки з компонентом «музей» та його похідними в українській терміносистемі музейництва малопродуктивні, складають лише 9% від загальної кількості аналітичних термінів (рис. 1). Чотирикомпонентні поєднання мають різні типи відношень при поєднанні іменників та прикметників. Побудовані вони за такими моделями:

1) найпродуктивнішою структурною моделлю є модель **прикметник + іменник + прикметник + іменник (Adj + N + Adj + N)**, за якою утворено 19 термінів, або 45% від усіх досліджуваних чотирикомпонентних термінів: *виконавча культура музейних працівників, інформаційний потенціал музейного предмета, комерційна складова музейного маркетингу, тематична група музейних предметів, технологічний цикл музейного продукту* та ін. Ця модель виникає внаслідок: 1) об'єднання двох двокомпонентних терміносполук в одне смислове та структурне ціле, наприклад: *монографічне вивчення музейного предмета* (бінарні терміни *монографічне вивчення* і *музейний предмет*); 2) уточнення трикомпонентної терміносполуки за допомогою прикметника (*тематична група музейних предметів*). Друга частина таких чотирикомпонентних термінів має уточнювальний характер. Компонент «музей» та його похідні переважно й входять до складу другої частини такої терміносполуки, а, отже, й виконують уточнювальну функцію;

2) структурна модель **іменник + іменник + прикметник + іменник (N + N + Adj + N)** стала основою для творення 12 термінів (29%) музейної справи: *відбір предметів музейного значення, експертиза цінності музейних предметів, закупівля предметів музейного значення, метод побудови музейної експозиції, методика зберігання музейних фондів* та ін. Терміни цієї моделі творяться за таким самим принципом, як і терміни за моделлю **прикметник + іменник + прикметник + іменник**.

Наступні структурні моделі чотирикомпонентних терміносполук із компонентом «музей» та його похідними творяться ускладненням трикомпонентних прикметниками, іменниками чи прислівниками. Вони відзначаються незначною продуктивністю:

3) **іменник + прикметник + іменник + прикметник (N + Adj + N + Adj)** (4 терміни, або 10%): *вивчення музейного предмета монографічне, опрацювання музейного предмета наукове, паспорт музейного предмета науковий* та ін.;

4) **прикметник + іменник + іменник + іменник (Adj + N + N + N)** (3 терміни, або 8%): *інформаційне забезпечення діяльності музею, наукова концепція інформатизації музею* та ін.;

5) **іменник + прикметник + прикметник + іменник (N + Adj + Adj + N)** (1 термін, або 2%): *мережа європейських музейних організацій*;

6) **прикметник + прикметник + іменник + іменник (Adj + Adj + N + N)** (1 термін, або 2%): *профільна наукова дисципліна музею*;

7) **іменник + прикметник + іменник + іменник (N + Adj + N + N)** (1 термін, або 2%): *пам'ятка музейного фонду України*;

8) **іменник + іменник + іменник + прикметник (N + N + N + Adj)** (1 термін, або 2%): *концепція інформатизації музею наукова*.

Більш складною формою структурної організації є багатокомпонентні терміносполуки (конструкції, що містять п'ять і більше компонентів), які не різняться стрункістю будови і їхню термінологізацію треба уважати умовною. Складені терміни з компонентом «музей» та його похідними, у структурі яких нараховуємо п'ять та більше складових, утворюють 12 терміносполук, що становить 2% від усіх проаналізованих аналітичних термінів (рис. 1).

У межах п'ятикомпонентних терміносполук виділяємо такі структурні моделі, що мають різний ступінь продуктивності:

іменник + іменник + іменник + прикметник + іменник (N + N + N + Adj + N) (3 терміни): *відрядження у справі комплектування музейних фондів та ін.*;

прикметник + іменник + прикметник + іменник + іменник (Adj + N + Adj + N + N) (3 терміни): *наукова концепція фондової роботи музею та ін.*;

прикметник + іменник + іменник + прикметник + іменник (Adj + N + N + Adj + N) (2 терміни): *ансамблевий метод побудови музейної експозиції та ін.*;

прикметник + іменник + іменник + іменник + іменник (Adj + N + N + N + N) (1 термін): *наукова концепція комплектування фондів музею*;

іменник + іменник + прикметник + іменник + іменник (N + N + Adj + N + N) (1 термін): *обмін предметами музейного фонду України*;

іменник + іменник + прикметник + прикметник + іменник (N + N + Adj + Adj + N) (1 термін): *включення документів до національного музейного фонду*.

У терміносистемі музейництва виявлено лише 1 шестикомпонентний термін із складником «музейний»: *програма відрядження у справі комплектування музейних фондів*. Як показує досліджуваний матеріал, структурні моделі представлені також прийменниковими та сполучниковими конструкціями.

У таблиці 1 представлено всі структурні моделі складених термінів з компонентом «музей» та його похідними, наявні у досліджуваних термінологічних словниках музейництва.

Таблиця 1

Структурні моделі складених термінів із компонентом «музей» та його похідними

№	Структурні моделі термінів та їхні варіанти	Приклади	Кількість термінів	У відсотках (%)
1.	двокомпонентні терміни		257	53
	Adj + N	<i>приватний музей</i>	188	39
	N + N	<i>власник музею</i>	44	9
	N + Adj	<i>колекція музейна</i>	25	5
2.	трикомпонентні терміни		176	36
	N + Adj + N	<i>музей художнього профілю</i>	84	17
	Adj + N + N	<i>реставраційний відділ музею</i>	56	12
	Adj + Adj + N	<i>пристінна музейна вітрина</i>	21	4
	N + N + N	<i>облік фондів музею</i>	11	2
	N + N + Adj	<i>архів музею науковий</i>	4	1

№	Структурні моделі термінів та їхні варіанти	Приклади	Кількість термінів	У відсотках (%)
3.	чотирикомпонентні терміни		42	9
	Adj + N + Adj + N	наукова паспортизація музейного зібрання	19	4
	N + N + Adj + N	система зберігання музейних фондів	12	2,5
	N + Adj + N + Adj	паспортизація музейного предмета наукова	4	1
	Adj + N + N + N	інформаційне забезпечення діяльності музею	3	0,6
	N + Adj + Adj + N	мережа європейських музейних організацій	1	0,2
	Adj + Adj + N + N	профільна наукова дисципліна музею	1	0,2
	N + Adj + N + N	пам'ятка музейного фонду України	1	0,2
	N + N + N + Adj	концепція інформатизації музею наукова	1	0,2
4.	п'ятикомпонентні терміни		11	2
	N + N + N + Adj + N	інструкція з обліку та зберігання музейних цінностей	3	0,6
	Adj + N + Adj + N + N	недержавна частина музейного фонду України	3	0,6
	Adj + N + N + Adj + N	систематичний метод побудови музейної експозиції	2	0,4
	Adj + N + N + N + N	наукова концепція комплектування фондів музею	1	0,2
	N + N + Adj + N + N	обмін предметами музейного фонду України	1	0,2
	N + N + Adj + Adj + N	включення документів до національного музейного фонду	1	0,2
5.	шестикомпонентні терміни		1	0,2
		програма відрядження у справі комплектування музейних фондів	1	0,2
	Загальна кількість термінів		487	100

Отже, багатокомпонентні терміни виражають самостійне наукове поняття, кожен термін сприймається як єдине ціле. Однак для системності надзвичайно важливо, щоб у терміні розпізнавалося значення його складових частин і щоб ці значення не суперечили значенню цілого терміна.

Отже, проаналізувавши структуру складених термінів із компонентом «музей» та його похідними, можна говорити про те, що форма аналітичної конструкції здатна більш точно відтворити зміст конкретного поняття музейної справи.

1. Булик-Верхола С. З. Поповнення української науково-технічної термінології / С. З. Булик-Верхола // Мат. 2-ї універ. конф. молод. наук. «Актуальні проблеми гуманітарних і соціальних наук» / Укл. І. Я. Хома. – Л., 2010. – С. 5–7. 2. Булик-Верхола С. Структурно-граматична характеристика музичних термінів української мови / С. Булик-Верхола // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2009. – № 648. – С. 121–124. 3. Даниленко В. Русская терминология. Опыт лингвистического описания / В. Даниленко. – М. : Наука, 1987. – 268 с. 4. Климишин О. С. Природничая музейная терминология : словарь-справочник / О. С. Климишин. – Л. : Государственный природозащитный музей НАН Украины, 2003. – 244 с. 5. Климишин О. С. Сучасні проблеми природничої музеології / О. С. Климишин // Наукові записки державного природознавчого музею. – Вип. 26. – Л., 2010. – С. 3–14. 6. Ключко Ю. М. Музеєзнавство : словник-довідник / Ю. М. Ключко. – К. : НАККіМ, 2013. – 84 с. 7. Микульчик Р. Проблеми укладання словника-довідника термінології музейної справи / Р. Микульчик // Українська наукова термінологія : зб. мат. наук.-практ. конф. «Українська термінологія. Суспільні та гуманітарні науки», Київ, 12 листопада 2010 р. – К., 2010. – № 3. – С. 183–190. 8. Микульчик Р. Словник-довідник з термінології музейної справи / Р. Микульчик, П. Слободян // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2010. – № 676. – С. 107–110. 9. Словник-довідник термінології музейництва / Р. Микульчик, П. Слободян, Є. Діденко, Т. Рак. – Л. : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 128 с. 10. Музеєзнавство : словник базових термінів / Укладач-упорядник Л. М. Міненко ; за заг. ред. Карпова В. В. – К. : Фенікс;

Національний військово-історичний музей України, 2013. – 152 с. 11. Овчарова О. В. Словник-довідник музейного працівника / О. Овчарова, Р. Яушева-Омельянчик, Л. Сургай. – К. : КИИ, 2013. – 461 с. 12. Панько Т. І. Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Л. : Світ, 1994. – 216 с. 13. Перелигіна О. До проблеми вживання терміна «експонат» у музеєзнавчій літературі / О. Перелигіна // Музей XXI століття: актуальні проблеми сьогодення : мат. наук.-практ. конф. до 115-ї річн. Львів. істор. музею. ; Львів, 12 жовт. 2008 р. – Л., 2008. – С. 82–88. 14. Теглівець Ю. Структурні моделі складених термінів із семою вода / Ю. Теглівець // Вісник Львів. ун-ту. Серія : Філологічна. – 2006. – Вип. 38. – Ч. I. – С. 71–77.

УДК 81.161. 422.6:62.502.3

Інна Хоменська

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ СЕГМЕНТІВ ТЕРМІНОСИСТЕМИ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ (діахронічний та синхронічний аспекти)

© Хоменська І. В., 2014

У статті йдеться про основні історичні етапи розвитку складових термінологічної системи та сучасні дефініції головних понять когнітивної лінгвістики. Визначено етапи формування когнітивної лінгвістики як науки, розмежовано основні поняття термінологічної системи досліджуваної наукової парадигми. Окреслено фреймову модель та типи фреймів як основні при опису концептуальної картини світу та описано основні підходи до визначення терміна «концепт».

Ключові слова: термінологія, когнітивна лінгвістика, концепт, фрейм, концептуалізація, категоризація, модель представлення знань.

The article deals with the main historical stages of development of the components of the cognitive linguistics terminology. The main concepts of cognitive linguistics are defined as well as the stages of development of cognitive linguistics as a science. The basic concepts of the term system of the researches scientific paradigm are distinguished. The frame model and types of frames as the basis of description of the conceptual world view are outlined. The main approaches to the definition of the term «concept» are described.

Keywords: terminology, cognitive linguistics, concept, frame, conceptualization, categorization, knowledge representation model.

Лінгвістичні дослідження у межах нової антропоцентричної парадигми протягом останніх сорока десятиріч фіксують появу міждисциплінарного погляду на мову й формування суміжних галузей мовознавства – етно-, психолінгвістики, лінгвокультурології, лінгвоконцептології, когнітивної лінгвістики, дискурсології, комунікативної лінгвістики, соціолінгвістики та ін. Дослідження вчених-когнітивістів переконливо свідчать про актуальність цього напрямку лінгвістичного знання та часом відбувається сплутування понять термінологічної системи цієї молоді, але вже досить популярної науки. **Метою статті** є прагнення окреслити основні історичні етапи розвитку складових термінологічної системи та сучасні дефініції головних понять когнітивної лінгвістики.

Основою розвитку досліджень когнітивного напрямку в Україні є теоретичні й практичні праці вітчизняних та зарубіжних науковців різних напрямів і насамперед лінгвістів, а саме: Н. Арутюнової (комунікативна лінгвістика), І. Голубовської (етнолінгвістика), В. Жайворонка, С. Жаботинської